

Verslag 2 maal houten schaakstuk (pion) kopiëren Juli/augustus 2007.

Het materiaal:

Uit enig onderzoek betreffende de houtsoort van een dergelijk fijn en dun werkstuk blijkt dat de beste houtsoort hiervoor buxus of taxus hout is.

In dit geval heb ik gekozen voor taxus aangezien dit uit eigen bron beschikbaar was.

Taxus is een redelijk harde maar vooral fijn van structuur zijnde houtsoort.

Van de meeste houtsoorten is de structuur niet hecht genoeg om de dunne plaatsen van het werkstuk sterk genoeg te houden.

Vorbereiding:

Om een redelijk gelijkende kopie van een dergelijk object uit de hand te maken kun je eigenlijk alleen maar veel meten en heel nauwkeurig naar het object kijken tijdens het draaien. Er bestaan voor dit doel ook op draaibanken kopieer installaties die met een soort voeler het voorbeeld aftasten en door een mechanische of digitale verbinding dit overbrengen naar de kopieer beitel.

In dit geval heb ik gekozen voor het echte handwerk.

Uitvoering:

Als basis ik een kwart van een stammetje taxushout met een lengte van ongeveer 10 centimeter genomen.

Deze grof afgerond met een steekbeitel en een schaaf zodat er een enigszins ronde vorm ontstaat.

Aan beide zijden een centerpunt ingeslagen, en het hout tussen de hout meenemer en het meedraaiend center geplaatst.

Omdat ik het gemak van een volledig geoutilleerde metaal draaibank tot mijn beschikking heb, gebruik ik om de grove rondhoutvorm tot een zuivere ronde vorm te maken de vaste beitel en de automatische voeding van de metaal draaibank.

Hierbij heb ik veel voordeel van de zelfgemaakte meenemer (het asje wat uit de drieklawwplaat steekt en voorzien is van een center en vier meeneem punten om het hout tegen de beiteldruk in mee te nemen in de draaibeweging).

Hier een actie foto van het rond maken.

De volgende stap is ook nog in de metaal bewerk opstelling de grootste lengte en grootste diameter van de pion voor te draaien (35 millimeter lang en 15 millimeter diameter).

Als het werkstuk rond is en op maat kan het hout in de drieklawwplaat worden vast gezet. Om het echte houtbewerken op m'n metaal draaibank mogelijk te maken heb ik een in hoogte verstelbare leunspaan gemaakt (om de houtdraaibeitel op te laten rusten).

De leunspaan wordt nu eerst haaks en op iets onder de centerhoogte van het werkstuk opgesteld om de voorkant (bovenkant van de pion) eerst vlak (de centerpunt weg) en later bol te draaien.

De potloot streepjes op het werkstuk die de grove maten van de pion aangeven, worden als de leunspaan straks parallel aan het werkstuk wordt gezet, doorgetrokken door er al draaiende een potloot tegen te drukken.

Enig houvast nu is wetenschappelijk alle grove hoofd maten met wat bovenmarge uit te steken. (teveel weggehaald materiaal betekend opnieuw beginnen !!)

Daarna is het de kunstenaar die aan het werk moet. Het enige houvast nu is de beitel in de hand en heel voorzichtig steeds wat materiaal wegnemen zodat de vorm het origineel gaat benaderen.

Langzaam komt de vorm per onderdeel naar voren en wordt het plezier van het creëren maar ook het risico en de teleurstelling van het opnieuw te moeten beginnen groter.

Enkele ervaringen zijn:

- Heel geduldig en voorzichtig te werk gaan.
- Een rustig toerental van rond de 300 toeren te gebruiken.
- Scherp en juist gereedschap gebruiken.
- Tot het laatste moment boven de maat blijven werken
- fouten vastleggen en er van leren

Voor het afsteken wordt het werkstukje nauwkeurig geschuurd eerst de vormdetails met grof schuurpapier.

Als alles aan de maat is met fijn schuurpapier en daarna een schuursponsje het werkstuk polijsten.

Als het werkstuk op het afsteken van het basismateriaal klaar is, controleer dan alle maten en details nog een keer goed. (als de bodem eenmaal is afgestoken kan het werkstuk niet zonder het te beschadigen worden ingespannen!).

Om het werkstuk los te krijgen van het basismateriaal en er tegelijk voor te zorgen dat de pion goed op zijn voetje staat, moet het in één keer hol (naar de pion toe gezien) worden uitgestoken.

Nabewerking:

De witte pion is op kleur gebracht met ruwe lijnolie om de mooie donker en licht structuur van het stukje hout te behouden.

De zwarte pion is met beits op de ebbenhoutkleur gebracht.

Het resultaat:

Een mooi object waarvan de bron ooit als taxus boompje in eigen tuin heeft gestaan met zorg en liefde gemaakt.

Peter Hogenboom
Peterh@ziggo.nl